HUISSTEEKMUG Muggenprofessor slaat alarm over grootste uitbraak westnijlvirus in Nederland

Waarschijnlijk kan virus overleven in de winter'

Nog eens twee mensen zijn overleden na een besmetting met het westnijlvirus. Daarmee komt het dodental uit op twaalf. Terwijl het RIVM verwacht dat de grootste uitbraak ooit in ons land over zijn piek heen is, waarschuwt muggenexpert Bart Knols: „Het westnijlvirus is een probleem dat niet meer weggaat."



Annemarie de Jong
annemarie.dejong@mediahuis.nl



Volgens bioloog Bart Knols is het westnijlvirus, dat wordt overgedragen door de gewone huissteekmug, een blijvertje. FOTO J. CATHANY

Amsterdam ■ In de afgelopen week werd ook een nieuw besmettingsgeval vastgesteld, meldt het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het totale aantal bevestigde besmettingen staat nu op 77. Het werkelijke aantal besmettingen ligt waarschijnlijk veel hoger, omdat 80 procent van de mensen geen klachten krijgt.

De nieuwe westnijlpatiënt komt uit Zuid-Holland. Die provincie heeft met 45 besmettingen de meeste gevallen. Utrecht volgt met veertien gevallen. In Noord-Holland zijn zeven besmettingen met het westnijlvirus geregistreerd. Evenals in Noord-Brabant. Verder waren er in zowel Gelderland als in Overijssel twee gevallen. De meeste patiënten waren in het ziekenhuis opgenomen.

Virussen muteren

Bart Knols noemt de omvang van de uitbraak 'heel verontrustend'. „Virussen muteren constant om zichzelf zo succesvol mogelijk te verspreiden. Hebben we hier te maken met een verandering, waardoor het virus zich agressiever gedraagt of sneller verspreidt dan normaal? Ik weet het niet, dat moet worden onderzocht."

Het RIVM verwacht dat het hoogtepunt van de virusuitbraak voorbij is, omdat de muggentijd ten einde zou zijn. Knols ziet dat anders: „Het muggenseizoen is nog niet voorbij. Muggen zijn op dit moment nog actief en op zoek naar overwinteringsplaatsen. Ze vliegen het huis binnen en kunnen mogelijk het westnijlvirus bij zich hebben. Waarschijnlijk kan het virus zelfs overleven in muggen gedurende de winter. Maar o wee als je dat zegt, want dan ben je paniek aan het zaaien."

Knols schreef het boek 'Mug: de fascinerende wereld van volksvijand nummer 1'. In 2009 voorspelde hij al dat het westnijlvirus in Nederland zou opduiken. De muggenprofessor pleit voor een hardere aanpak van het virus. Vooral op plekken waar besmettingen zijn ontdekt en zeker als de brandhaard in de buurt van een verpleeghuis, ziekenhuis of seniorencomplex met kwetsbare bewoners ligt. „Vang daar muggen en onderzoek die op het virus. Is dat aanwezig, dan ga je intensief bestrijden. Door vallen te plaatsen en broedplaatsen aan te pakken, zodat larven zich niet kunnen ontwikkelen tot volwassen muggen."

Hij vindt dat bewoners voorlichting moeten krijgen over een besmetting in hun buurt. „Als burger moet je jezelf zo goed mogelijk beschermen, dat is het enige wat je kunt doen. Plaats een hor voor je raam. Slaap onder een klamboe. Smeer je bij de barbecue of op het terras in met Deet."

Het westnijlvirus komt van vogels en kan via een beet van een besmette huissteekmug op mensen worden overgebracht. De meeste mensen merken weinig van een besmetting. Sommige patiënten krijgen griepachtige of ernstiger klachten. In een enkel geval kan een infectie ook leiden tot hersenontsteking, hersenvliesontsteking of een vorm van polio. Knols: „Een vrouw van 39 kreeg hersenontsteking. Dat kan dus ook jongere mensen overkomen, al is die kans kleiner." Patiënten die al een kwetsbare gezondheid hebben, kunnen overlijden na een besmetting.

Een blijvertje

Volgens bioloog Knols is het westnijlvirus een blijvertje in Nederland. „Je kunt zo'n virus niet meer uitroeien, omdat het in de vogelpopulatie zit. De enige optie is: pak die muggen aan. Alleen monitoren is niet genoeg, er moet actie komen." Toch is hij weinig hoopvol.

> Muggen vliegen het huis binnen en kunnen mogelijk het westnijlvirus bij zich hebben
>
> **Bart Knols**
> **Bioloog**

„Bestrijdingscampagnes hadden al veel eerder opgezet moeten worden. Nu krijgen we volgend jaar gewoon weer het westnijlvirus in Nederland."

Knols wil bij een uitbraak van het westnijlvirus ook defensie inzetten. Om bijvoorbeeld tuinen en de omgeving te inspecteren en stilstaand water op te ruimen. Denk aan emmers, schotels, bloempotten, plasjes en water op een plat dak. „Pas als de ellende compleet is en er nog meer doden vallen, gaan we iets doen en er geld in steken. De overheid zou juist nu haar verantwoordelijkheid moeten nemen."

Ook vindt hij dat citronellakaarsen, polsbandjes met citronellaolie en muggenverjagers met ultrasoon geluid verboden moeten worden. Ze werken niet en bieden schijnveiligheid, zegt hij. „De overheid moet alleen geteste en bewezen anti-mugproducten toestaan. Maar poen is belangrijker dan gezondheid, dus die gasten mogen gewoon doorgaan met troep op de markt brengen."

Paarden

In 2020 werd het westnijlvirus voor het eerst vastgesteld bij mensen in Nederland. Destijds werd het aangetroffen bij acht personen. Daarna bleef het stil. Tot augustus dit jaar. De cijfers liepen in korte tijd hard op: van 18 besmettingen en 4 doden op 10 september naar 44 besmettingen en 5 doden eind september. Half oktober stond de teller op 64 besmettingen en 10 sterfgevallen. Inmiddels zijn 77 mensen besmet geraakt en zijn 12 patiënten overleden. Afgelopen week testten vijf vogels en vier paarden positief. Het totaal aantal meldingen in 2026 staat nu op 175 paarden en 281 vogels.

Het leek alsof het westnijlvirus de afgelopen jaren was verdwenen. Maar uit nieuw onderzoek blijkt dat het wel degelijk rondging, meldt het RIVM. Tussen 2020 en 2023 raakten naar schatting 9.500 Nederlanders besmet, zonder dat dit werd vastgesteld. Ongeveer 100 van hen hadden vermoedelijk ernstige klachten zonder dat dit als westnijlvirus is herkend. De onderzoekers gebruikten bloed van deelnemers aan het Pienter-Corona-onderzoek, bij wie tussen 2020 en 2023 enkele keren bloed werd afgenomen.

Volgens de woordvoerster van minister Sophie Hermans van Volksgezondheid, Welzijn en Sport houdt de overheid de verspreiding van het Westnijlvirus 'scherp in de gaten'. Het RIVM monitort besmettingen en doet onderzoek naar de verspreiding. Ziekenhuizen, gemeenten en GGD's zijn gevraagd extra alert te zijn op mogelijke besmettingen en bloedbank Sanquin test bloed in regio's waar besmettingen bij mensen zijn vastgesteld.